

Liikuvus Euroopas

Sotsiaalkindlustusõigused **Taanis**

Euroopa Komisjon

Liikuvus Euroopas

(Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)

Sotsiaalkindlustusõigused Taanis

Seisuga 3. märts 2006

Euroopa Komisjon

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat

Üksus E.3

Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas trükises sisalduva teabe kasutamise eest.

Märkus:

Käesolev brošüür põhineb Taani poolt 3. märtsil 2006 esitatud andmetel. Seetõttu tuleb veenduda, et liikmesriigi õigusakte ei ole hiljem muudetud ning et esitatud teave on tänaseni kehtiv. Selleks pöörduge pädevate ametkondade ja asutuste poole, kelle kontaktandmed on esitatud punktis 3 „Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed.

**Europe Direct on teenus,
mis aitab leida vastused
Euroopa Liiduga seotud küsimustele**

Tasuta infotelefon: (*)

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Mõned mobiilsideoperaatorid ei võimalda helistamist 00 800 numbritele või võtavad neile helistamise eest kõnetasu.

Euroopa Liidu kohta leiab palju muud teavet Internetist Euroopa serveri veebilehtedelt (<http://europa.eu>).

© Euroopa ühendused, 2009

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Bibliograafilised andmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009

ISBN 92-79-03961-X

Sisukord

1. Üldteave.....	5
2. Sotsiaalkindlustuse liigid.....	7
2.1. Hüvitised haiguse ning raseduse ja sünnituse korral	7
2.1.1. Raviteenused	7
2.1.2. Haiguspäevaraha (sygedagpenge)	8
2.1.3. Rasedus ja sünnitus ning adopteerimine	9
2.1.4. Rehabilitatsioonitoetus (revalideringsydelse).....	9
2.1.5. Kaebused	9
2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised	10
2.3. Matusetoetus	11
2.4. Invaliidsushüvitised	11
2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised	12
2.5.1. Üldine vanaduspension (folkepension).....	12
2.5.2. Palgatöötajate täiendav pensioniskeem (arbejdsmarkedetstillægspension – ATP).....	12
2.6. Töötushüvitised	13
2.7. Eelpensionihüvitised	14
2.8. Perehüvitised	14
2.9. Mitteosamakselised rahalised erihüvitised	15
3. Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed	17

Üldteave

Sotsiaalkindlustushüvitised Taanis on järgmised:

- haigushüvitis, haiglaravi, sünnitushüvitis, päevaraha haiguse ja sünnituse korral ning
- rehabilitatsioonitoetus (vt punkt 2.1);
- hüvitis tööõnnetuse või kutsehaiguse korral (vt punkt 2.2);
- matusetoetus (vt punkt 2.3);
- töövõimetuspension (vt punkt 2.4);
- üldine vanaduspension ja täiendav pension (vt punkt 2.5);
- töötutoetus (vt punkt 2.6);
- peretoetused (vt punkt 2.8).

→ Sissemaksed

Taani sotsiaalkindlustushüvitisi rahastatakse üldjuhul maksude abil (riigi, maakonna ja valdade tasandi maksud).

1994. aastal kehtestati siiski üldine sotsiaalkindlustusmaks ehk tööturu osamakse (*Arbejdsmarkedsbidraget*), et rahastada eelkõige riigi kulusid seoses päevarahadega haiguse ja sünnituse korral, töötutoetuse, töövõimetuspensionide ja rehabilitatsioonitoetusega.

Palgatöötajad ja füüsilisest isikust ettevõtjad maksavad sissemaksed kolme tööhõivefondi, mis 1999. aastal ühendati üheks tööhõivefondiks (*Arbejdsmarkedsfonden*).

Osamaksed moodustavad 8 % brutopalgast ning füüsilisest isikust ettevõtjate sissetulekust sama protsendi.

Tööandjad peavad osamaksed oma töötajate palgast maha arvama ning edastama need (koos kinnipeetava maksuga) maksuametile.

Tööhõivefondi osamaksed ei kujuta endast tegelikku sotsiaalmaksu, vaid see on lihtsalt uus moodus teatavate varem maksude abil rahastatud hüvitiste rahastamiseks.

→ Mida peab tegema, et olla kaetud sotsiaalkindlustusega?

Enamik sotsiaalkindlustusliike on Taanis kohustuslikud. Kindlustuse saamiseks ei pea te täitma ühtegi formaalsust, välja arvatud töötuskindlustuse puhul (vt punkt 2.6).

→ Kaebused

Sotsiaalkindlustusasutuste otsuste suhtes kaebuste esitamise võimaluste ja tähtaegade teadasaamiseks tutvuge allpool esitatud eri skeemide vastavate osadega.

Sotsiaalkindlustuse liigid

2.1. Hüvitised haiguse ning raseduse ja sünnituse korral

2.1.1. Raviteenused

Igal Taanis elaval isikul on õigus mitterahalisele hüvitisele haiglaravi ja raseduse ning sünnituse korral ning ravikindlustushüvitisele.

→ Kuidas liituda ravikindlustusega?

Taani elama asudes peate te end registreerima elukohajärgse kohaliku omavalitsuse rahvastikuregistris. Sel viisil olete te ravikindlustusega liitunud. Teil on õigus saada raviteenuseid ja te saate sotsiaalkindlustuskaardi.

Juhul kui te olete või olite ravikindlustuse riikliku skeemiga liitunud mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, peate te esitama oma elukohajärgse kohaliku omavalitsuse vastavale asutusele tõendava dokumendi (nt oma endise haigekassa poolt antud vormi E104), et te olete või olite ravikindlustusega kaetud.

→ Kindlustatud isikute kaks kategooriat

Kindlustatud isikud jagunevad kahte kategooriasse. Teil on võimalus vabalt valida 1. ja 2. kategooria vahel ning te võite kategooriat vahetada üks kord aastas.

1. kategooria kindlustatud isikud kuuluvad ühe kindla üldarsti alla, kes on haigekassaga lepingu sõlminud. Eriarsti teenuseid saavad nad üldiselt üksnes juhul, kui nende raviarsti nad eriarstile suunab.

2. kategooria kindlustatud isikud võivad üld- ja eriarste vabalt valida. Nad saavad ravikindlustushüvitist ulatuses, mida 1. kategooria patsient oleks vastava ravi puhul saanud. Arst ise määrab kindlaks visiiditasud.

Alla 16-aastastel lastel on ühine arst oma vanemate või eestkostjatega ning nad kuuluvad samasse kindlustatud isikute kategooriasse, kuhu nende vanemad või eestkostjad.

→ Millistele hüvitistele on teil õigus?

Ravikindlustushüvitised

Ravikindlustushüvitised on järgmised:

- teie valitud üldarsti poolne ravi;
- ravi eriarsti poolt, kelle juurde üldarst teid suunas;
- teatavat liiki hambaravi;
- füsioteraapia arsti saatekirja alusel;
- kiropraktiku osutatav ravi;
- kiropoodiaravi teatavat liiki patsientidele arsti saatekirja alusel;
- psühhoteeraapia teatavat liiki patsientidele arsti saatekirja alusel;
- ravimid;
- dieetpreparaadid arsti retsepti alusel.

1. kategooria kindlustatud isikute jaoks on üld- ja eriarsti ravi tasuta.

Ravikindlustus katab 35–65 % muude teenuste kuludest vastavalt arstide liitudega ühiselt kindlaks määratud tariifidele.

Ravimite hüvitamise määr sõltub hüvitatavate ravimitega seotud kulutuste aastasest kogusummast. Kui aastased kogukulud on väiksemad kui 480 Taani krooni, kulusid ei hüvitata. Hüvitissumma suureneb astmeliselt: kui kulud on 480–1165 Taani krooni, hüvitatakse 50 %, 1165–2730 Taani krooni suuruste kulude puhul hüvitatakse 75 % ning üle 2730 Taani krooni suuruste kulude puhul hüvitatakse 85 %.

Alla 18-aastaste laste puhul hüvitatakse ravimid alati vähemalt 50 % ulatuses.

Haiglaravi

Kui tekib vajadus haiglaraviks, võite haigla valida kõigi riiklike haiglate hulgast, kus vastavat ravi osutatakse. Ravi on tasuta.

Enamikul juhtudel on haiglaraviks vaja arsti saatekirja, vähemalt juhul, kui tegemist ei ole õnnetusjuhtumi või ägeda haigusega.

Sünnituseelsed uuringud ja sünnitus

Raseduse ja sünnituse puhul on teil õigus arsti või ämmaemanda teostatud ennetavatele tasuta uuringutele. Sün-

nitus haiglas või mõnes muus riiklikus raviasutuses ning ämmaemanda abi koduseks sünnituseks on tasuta.

Ravikindlustus reisil olles

Puhkuse või õppereisi ajal Euroopas olete riikliku ravikindlustusskeemiga kaetud ühe kuu jooksul. Kõnealuse skeemiga on kaetud esmaabi kulud ning kodumaale tagasisaatmise kulud, kui selleks on arsti saatekiri.

→ Kaebused

Kui te ei ole mõne otsusega nõus, võite esitada kaebuse nelja nädala jooksul alates kuupäevast, mil teile otsusest teatati.

Kohaliku omavalitsuse otsuseid ravikindlustuse valdkonnas võib edasi kaevata elukohajärgse maakonna sotsiaalkomisjonile (*det sociale nívn*).

Maakondliku pädeva asutuse otsuseid ravikindlustuse, haiglaravi ja sünnituse valdkonnas võib edasi kaevata sotsiaalkindlustuse apellatsiooninõukogule (*Ankestyrelsen*).

2.1.2. Haiguspäevaraha (sygedagpenge)

Haiguspäevaraha eesmärk on kompenseerida haiguse tõttu töölt puudumisest tulenevat palgatulu kaotust.

See tähendab, et igal isikul, kes saab palka, sissetuleku asendustoetust (nt töötutoetus) või muud oma töö eest saadavat tulu, on üldjuhul õigus saada haiguspäevaraha, tingimusel et see sissetulek on maksustatav Taanis.

→ Tingimused, millele peab vastama

Selleks et saada haiguspäevaraha, peate te olema haiguse või õnnetusjuhtumi tagajärjel töövõimetu. Samuti peab teil olema töökoht.

Palgatöötajatel, kes ei saa haiguse ajal täispalka, on õigus saada päevaraha, mida maksab tööandja haiguse esimesest päevast, tingimusel et töötaja on selle tööandja juures töötanud kaheksa nädala jooksul enne haiguse tõttu töölt puudumist ning ta on töötanud tööandja heaks selle perioodi jooksul vähemalt 74 tundi. Töötajal on õigus saada nimetatud hüvitist tööandjalt haigusperioodi kahe esimese nädala eest.

Kui olete töövõimetu kauem kui kaks nädalat või kui töövõimetuse tekkimise ajal ei olnud teil õigus saada kõnealust hüvitist tööandjalt, võite te saada päevaraha kohalikul omavalitsuselt, tingimusel et teil on olnud side tööturuga töövõimetusele eelnenu 13 nädala jooksul ning et te olete selle perioodi ajal töötanud vähemalt 120 tundi.

Haiguspäevaraha on teil õigus saada ka siis, kui te olete töötuskindlustuskassaga liige ja teil on õigus saada sellest toetusi, või kui te olete viimase kuu jooksul lõpetanud vähemalt 18 kuud kestnud kutseõppekoolituse või kui te olete õpilane ja olete tasustataval praktikal.

Füüsilisest isikust ettevõtjatel on samuti õigus saada kohalikul omavalitsuselt päevaraha pärast kaks nädalat kestnud haigust, tingimusel et nad on füüsilisest isikust ettevõtjana tegelenud täiskohaga vähemalt kuus kuud viimase 12 kuu jooksul, millest üks kuu vahetult enne haiguse tõttu töölt eemalejäämist. Kirjalik hüvitistaotlus tuleb esitada hiljemalt nädal pärast kaks nädalat kestnud haigust.

Lisaks on füüsilisest isikust ettevõtjate jaoks olemas eraldi kindlustusskeem. Tegemist on vabatahtliku skeemiga, mille kaudu on füüsilisest isikust ettevõtjatel võimalus saada päevaraha haiguse kahe esimese nädala jooksul.

→ Hüvitise suurus

Kui te olete palgatöötaja, arvutatakse päevaraha tunni-palga alusel, mida te oleksite saanud juhul, kui te ei oleks haigeks jäänud. Kui te ei ole palgatöötaja, arvutatakse hüvitise suurus füüsilisest isikust ettevõtjana saadud sissetuleku alusel.

Hüvitise suurus on kuni 3332 Taani krooni nädalas (2006. aastal). Hüvitise maksimaalne suurus tunni kohta vastab summale, mis on saadud eespool nimetatud maksimumsumma jagamisel kollektiivlepingus kindlaks määratud tavapärase tööpäeva tundide arvuga (37 tundi), ning selleks on 90,05 Taani krooni. Hüvitist makstakse nädalapõhiselt.

Haiguse tõttu osaliselt töövõimetutele palgatöötajale võidakse määrata vähendatud määraga päevaraha. Hüvitist makstakse neile nädala tundide eest, mil nad haiguse tõttu ei töötanud.

Kui teatavad tingimused on täidetud, võidakse teile haiguspäevaraha maksta ka mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis tingimusel, et te seal elate. Täiendavat teavet leiab peatükist: „Ühenduse sotsiaalkindlustusalased õigusaktid. Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“.

→ Kuidas hüvitisi saada?

Te peate haigusest viivitamatult teavitama oma tööandjat. Kui te teavitate teda liiga hilja, ei ole teil õigus saada hüvitist kuni haigusest teavitamise hetkeni. Tööandja võib nõuda, et te esitaksite talle kirjalikult või mõnel muul viisil mõistliku tähtaja jooksul tõendi, et puudute töölt haiguse tõttu. Kui tööandja seda vajalikuks peab, võib ta nõuda arstitõendit. Kui te tööandjale nõutavat tõendit ei esita, kaotate te õiguse saada päevaraha.

Kohalikul omavalitsuselt päevaraha taotlemiseks peate te kohalikku omavalitsust haigusest teavitama hiljemalt üks nädal pärast töölt eemalejäämise esimest päeva ning te peate esitama kirjaliku taotluse. Kui hüvitist maksab teie tööandja, tuleb kohalikku omavalitsust teavitada hiljemalt üks nädal pärast seda, kui tööandja on maksimise lõpetanud. Kohalik omavalitsus võib vajaduse korral nõuda arstitõendit. Kui te kohalikule omavalitsusele nõu-

tavat tõendi ei esita, kaotate te üldjuhul õiguse saada päevaraha.

Kui tööandja ei maksa haigushüvitist ning kohalik omavalitsus leiab, et see ei ole põhjendatud, maksab kohalik omavalitsus haigushüvitist ettemaksena.

➔ Hüvitise maksmise kestus ja järelvalve

Hüvitise maksmine lõpetatakse, kui seda on makstud (või kui haigele palgatöötajale on makstud palka) viimase 18 kuu jooksul rohkem kui 52 nädala eest. Päevad, mille eest hüvitist (või palka) maksti haiguse tõttu töölt puudumise kahe esimese nädala jooksul ning perioodid, mille eest hüvitist (või palka) maksti raseduse, sünnituse või adopteerimise käigus, ei kuulu sellesse kategooriasse. Hüvitise maksmise perioodi pikendamiseks üle 52 nädala on palju võimalusi.

Kohalik omavalitsus peab kontrollima haige toimikut, et jälgida, kas viimane säilitab seose tööturuga. Ta peab asjaomase isiku olukorda kontrollima hiljemalt kaheksa nädalat pärast töölt eemalejäämise algust ning seejärel vähemalt iga kaheksa nädala tagant. Esimesel korral ta teeb otsuse järelvalveplaanide koostamise kohta. Plaan peab olema koostatud hiljemalt vahetult pärast teist kontrolli, st hiljemalt pärast seda, kui töölt on haiguse tõttu puudunud kaks korda kaheksa nädalat.

Isikutel, kes saavad sotsiaalpensioni või kes oleksid võinud seda tervislikel põhjustel taotleda, on õigus saada päevaraha 12 kuu kohta üksnes 13 nädala eest. Sama kehtib isikute kohta, kes on saanud 65-aastaseks.

2.1.3. Rasedus ja sünnitus ning adopteerimine

Taanis elavatel naistel on raseduse ja sünnituse korral õigus saada tasuta arstiabi. Pakutavate teenuste hulka kuuluvad sünnituseelsed uuringud, tasuta transport uuringutele ja sünnitusele, sünnitus haiglaoludes või ämmaemanda abi kodus sünnituse korral.

Lisaks võidakse maksta raseduse ja sünnituse ning adopteerimise päevaraha. Raseduse ja sünnituse ning adopteerimise korral on õigus saada päevaraha naisel, kellel oli rasedus- ja sünnituspuhkusele eelnenu 13 nädala jooksul töökoht ning kes töötas selle perioodi jooksul vähemalt 120 tundi või kes vastab füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes kehtestatud tingimustele. Mõnes muus liikmesriigis täidetud kindlustusperioodid arvestatakse töötamisperioodi hulka.

Sünnitushüvitist võidakse hakata emale maksma neli nädalat enne sünnituse eeldatavat kuupäeva ning seda makstakse 46 nädalat pärast lapse sündi. Viimase 32 nädala jooksul võib hüvitist jagada kahe lapsevanema vahel. Lisaks sellele on isal õigus saada sünnitusele järgneva 14 nädala jooksul kahe nädala eest päevaraha.

Ka lapsendajal on õigus saada päevaraha 46 nädala eest alates lapse tegelikust enda hoole alla võtmisest.

Vanemad, kellel on töökoht, võivad osa oma puhkusest hiljem välja võtta. Puhkus tuleb välja võtta enne lapse 9-aastaseks saamist.

Hüvitist arvutatakse samuti nagu haiguspäevaraha (vt punkt 2.1.2). Päevaraha taotlused raseduse ja sünnituse ning adopteerimise korral tuleb esitada kohalikule omavalitsusele kaheksa nädala jooksul pärast sünnitust või lapse enda hoole alla võtmist.

Raseduse ja sünnituse ning adopteerimise korral maksab päevaraha kohalik omavalitsus. Tööandja maksab hüvitised seoses töölt puudumisega sünnituseelsete uuringute tõttu.

2.1.4. Rehabilitatsioonitoetus (revalideringsydelse)

Kui te pärast haigust või õnnetusjuhtumit olete töövõimetu, võite te saada rahalist toetust koolituseks või ümberõppeks, kui see on vajalik uue töökoha leidmiseks. Nimetatud toetust antakse teile üksnes juhul, kui see on hädavajalik teile sellest olukorrast välja tulemiseks ning perekonna vajaduste eest hoolitsemiseks.

Rehabilitatsioonitoetust võidakse määrata igale Taanis elavale isikule, kes ei saa riigi vahenditest (Statens Uddannelsesstøtte) või välisriigi sotsiaalkindlustusskeemist muud sarnast haridus- ja koolitustoetust.

Rehabilitatsioon toimub vastavalt kindlaksmääratud kavale ning igakuiselt makstakse kindel summa. Alla 25-aastased isikud saavad vähendatud määraga hüvitisi. Lisaks perekonna ülalpidamiseks ettenähtud toetusele võidakse maksta ka hüvitisi koolituse ja töövõimetusega seotud kulude õppematerjalide või näiteks liikumisvahendite eest.

Kui rehabilitatsioon toimub ettevõttesiseses koolitusena, arvestatakse töötasu rehabilitatsioonitoetusest maha.

Rehabilitatsioonitoetust makstakse rehabilitatsioonikas osalemise perioodil kuni viis aastat.

➔ Kuidas saada rehabilitatsioonitoetust?

Rehabilitatsioonitoetuse ja invaliidsuse tõttu vajalike eriseadmete ja abivahendite saamiseks peate te pöörduma elukohajärgse sotsiaalküsimuste- ja tervishoiutalituse (*socialog sundhedsforvaltningen*) poole. Teatavatel juhtudel (seadmed ja abivahendid) võtab otsuse vastu maakonna pädev asutus, mitte kohalik omavalitsus. Lisateabe saamiseks sellel teemal pöörduge kohaliku omavalitsuse poole.

2.1.5. Kaebused

Kohalik omavalitsus otsustab, kas teil on õigus saada haiguspäevaraha. Kui te ei ole otsusega nõus, võite esitada kaebuse sotsiaalkomisjonile (*det sociale nævn*) nelja nädala jooksul alates kuupäevast, mil teile otsu-

sest teatati. Sotsiaalkomisjoni otsuseid ei või edasi kaevata teise astme ametiasutusele. Toimiku võib siiski otsustada läbi vaadata sotsiaalkindlustuse apellatsiooninõukogu (*Ankestyrelsen*), kui ta peab juhtumit pretse-dendiks.

2.2. Tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised

Seadus tööõnnetuste ja kutsehaiguste eest kindlustamise kohta hõlmab peamiselt Taanis või Taani laeval töötavaid isikuid ning kindlustatud füüsilisest isikust ettevõtjaid. Kindlustus tööõnnetuste ja kutsehaiguste vastu peab olema sõlmitud litsentseeritud kindlustuseltsiga.

Kindlustus katab töö raames tekkinud õnnetusjuhtumist või kahjulikus keskkonnas olemisest tingitud kehalise vigastuse ja moraalse kahju. Õnnetusjuhtumi või kahjulikus keskkonnas viibimise tuvastamine peab olema äkiline või sellest võib olla möödunud kõige enam viis päeva. Kindlustus katab samuti rida erinimekirjas olevaid kutsehaigusi ning kahjud, mis on tekkinud lapsele ema töö tõttu raseduse ajal või enne eostamist vanemate kahjulikus keskkonnas olemisest. Üldjuhul ei ole kindlustusega kaetud õnnetusjuhtumid, mis tekivad tööle minnes või töölt tulles.

Tööandja peab igast õnnetusjuhtumist teavitama viivitamatult oma kindlustuseltsi või tööõnnetuste ja kutsehaiguste ametit (*Arbejdsskadestyrelsen*). Juhul kui tööandja ei teata õnnetusjuhtumist, on kannatanul või toitja kaotanud isikutel kindlustuseltsi või nimetatud ameti poole pöördumiseks aega üks aasta. Arstid ja hambaarstid peavad igast oletatavast kutsehaigusest teavitama võimalikult kiiresti.

➔ Hüvitised

Hüvitised on järgmised:

- ravi, ümberõpe, seadmed ja abivahendid;
- hüvitis kompenseerimaks teenimisvõime kaotust (pension);
- püsiva kahjustuse hüvitis;
- hüvitis perekonnapea surma korral (pension);
- surma korral üleminekutoetus toitja kaotanud isikutele.

Meditsiinilist abi antakse, kui seda peetakse vajalikuks kindlustamiseks parimad võimalikud tingimused paranemiseks või tagamaks ravi tulemusel. Tööõnnetuste ja kutsehaiguste amet määrab kindlaks ka selle, kas raviks, ravimiteks, eriseadmeteks ja –abivahenditeks jne on vajalikud hilisemad kulutused. Kui tema hinnangul on sellised kulutused tulevikus vajalikud, makstakse ühe-

kordset toetust. Meditsiinilist abi ja ümberõpet määratakse üksnes juhul, kui riiklik ravikindlustusskeem ei kata nendega seotud kulusid või kui need ei moodusta osa riiklikes haiglates antavast ravist.

Haiguspäevaraha makstakse niikaua kui tööõnnetuse või kutsehaiguse tõttu tekkinud töövõimetus realselt kestab (vt punkt 2.1.2). Kui õnnetusjuhtumist või haiguse tekkimisest on aga möödas üks aasta, tuleb võtta otsus, kas määrata hüvitis kompenseerimaks töövõime kaotust või püsiva kahjustuse hüvitis.

Hüvitisi makstakse üldjuhul pensionina, kuid see muudetakse kapitaliks juhtudel kui teenimisvõime kaotus on alla 50 %. Muudel juhtudel võib hüvitise saaja soovi korral muuta kapitaliks osa hüvitisest.

Teenimisvõime kaotuse hüvitise eesmärk on kompenseerida sissetuleku kaotus tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel. Sissetuleku kaotus võrdub kahe järgmiste sissetulekute vahega: asjaomase isiku sissetulek, mida ta oleks saanud, kui ta ei oleks tööõnnetuse või kutsehaiguse tõttu kannatanud, ning sissetulek, mida ta tõenäoliselt saab, võttes arvesse õnnetusjuhtumist või haigust. Hüvitise saamiseks peab teenimisvõime kaotus olema üle 15 %. Teenimisvõime täieliku kaotuse korral on hüvitise suurus 4/5 aastapalgast. Väiksema kaotuse korral väheneb hüvitise suurus vastavalt. Aastapalga suhtes on siiski kindlaks määratud ülempiir.

Kui kindlustatud isik on saanud 67 (65) aastat vanaks, võib ta saada üldist vanaduspensionit (*folkepension*) ning ujuva määraga pension asendatakse fikseeritud määraga pensioniga.

Püsiva kahjustuse hüvitisega kompenseeritakse tööõnnetusest või kutsehaigusest tingitud tüsistustest tulenevaid igapäeva elu ebameeldivusi. Hüvitise suurus sõltub kahjustuse suuruselt (töövõimetusmäär) ning see arvutatakse vastavate tariifide alusel. Üldjuhul makstakse hüvitist ühekordse maksena kapitali kujul.

Perekonnapea surma korral makstakse hüvitist abikaasale või muule isikule, kes kaotas teda ülalpidanud isiku. Hüvitise suurus arvutatakse sõltuvalt toitja kaotanud isiku toimetulekuvõimalustest ning seda makstakse kuni 10 aastat. Hüvitise suurus on 30 % aastapalgast, mida kindlustatud isik enne oma surma sai. Igal lapsel on üldiselt õigus saada kuni 18-aastaseks saamiseni (õpingute ja koolituse korral kuni 21-aastaseks saamiseni) iga-aastast hüvitist, mille suurus on 10 % töötasust, mida kindlustatud isik enne oma surma sai (20 %, kui surnud isik pidas last üksi üleval).

Üleminekutoetus toitja kaotanud isikutele aitab kompenseerida eri kulusid, mida surnud isiku abikaasa või elukaaslane surmaga seoses kannavad. Tegemist on ühekordse hüvitisega, mille suurus on kõigi jaoks ühesugune.

→ Hüvitiste maksmine

Õnnetusjuhtumi või kahjuliku keskkonnaga kokkupuute korral maksab pensioni ja kapitali asjaomane kindlustuselts. Kutsehaiguse või tösteseadmetest põhjustatud vigastuse korral maksab hüvitist tööturu kutsehaiguskindlustuskassa (*Arbejdsmarkedets Erhvervsygdomsikring*). Pensioni võidakse teile maksta mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis elamise korral (vt teatmikku „Ühenduse sotsiaalkindlustusalased õigusaktid. Teie õigused liikumisel Euroopa Liidu piires“).

→ Kaebused

Tööõnnetuste ja kutsehaiguste amet (*Arbejdsskadestyrrelsen*) otsustab, kas tegemist on tööõnnetuse või kutsehaigusega ning kas asjaomasel isikul on õigus hüvitisele, mille suuruse määrab samuti kindlaks kõnealune amet. Kui te ei ole nõus ameti otsusega, võite te selle vaidlustada otsusest teatamisele järgneva nelja nädala jooksul sotsiaalkindlustuse apellatsiooninõukogus (*Den Sociale Ankestyrelse*). Mõnes muus Euroopa Liidu riigis elamise korral on tähtaeg kuus nädalat. Asjaomaste asutuste aadressid on esitatud 3. punktis.

2.3. Matusetoetus

Kindlustatud isiku surma korral võidakse maksta ravi-kindlustuse raames toetust matusekuludeks, kui surnud isikul oli õigus tervisekindlustuseks. Kõnealuse toetuse suurus sõltub perekondlikust olukorrast ja surnud isiku sissetulekutest. Juhul kui surnud isik oli alla 18-aastane, saavad tema lähedased sissetulekutest sõltumatu ühekordse toetuse.

2.4. Invaliidsushüvitised

Töövõimetuspensionile on õigus isikul, kelle töövõime on vähenenud sellisel määral, et ta ei suuda tulutoova tegevusega ennast ise üleval pidada, millised ka ei oleks tema võimalused sotsiaalkindlustust käsitlevate õigusaktide raames (nt osaliselt riigi rahastatav töökoht). Kõnealusele pensionile on õigus:

- Taani kodanikel;
- palgatöötajatel ja füüsilisest isikust ettevõtjatel, kes on mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanikud;
- muudel välisriigi kodanikel pärast 10 aastat elamist Taanis.

→ Hüvitised

Pensioni suurus on üksikute isikute ja muude pensionisaajate puhul erinev. Pensioni suurus sõltub asjaomase isiku ning tema võimaliku abikaasa/elukaaslase sissetulekust.

→ Pensioni saamise põhimõtted ja pensioniliigid

Pensioni saamiseks peate te alates 15-aastaseks saamisest kuni pensioni taotlemise kuupäevani olema Taanis elanud vähemalt kolm aastat. Kui te kuulute määruse (EÜ) nr 1408/71 kohaldamisalasse, võite te vastavalt eeskirjadele, mille alusel võib elamisperioodid kokku liita, saada pensioni Taanis siiski pärast üheaastast Taanis elamise perioodi. Töövõimetuspensioni saamiseks peate te olema ka alla 65-(67)-aastane.

Teil on õigus saada täispensioni, kui te olete Taanis elanud alates 15. sünnipäevast kuni pensioni määramise kuupäevani vähemalt 4/5 ajast. Kui te olete Taanis elanud vähem aastaid, on makstav pension võrreldes nimetatud 4/5 ajaga proportsionaalselt väiksem.

Töövõimetuspensioni maksmine lõpetatakse, kui asjaomane isik saab 65 (67) aastat vanaks ning tal on automaatselt õigus saada üldist vanaduspensionit (*folkepension*, vt punkt 2.5). Üldise täispensioni protsent on võrdne teile määratud täieliku töövõimetuspensioni protsendiga.

→ Kuidas taotlust esitada?

Pensionitaotluse peate esitama elukohajärgsele kohalikele omavalitsusele. Kohalik omavalitsus võib nõuda arstitõendit, mille teie arst koostab vastavale vormile. Arstitõendiga seotud kulud katab kohalik omavalitsus.

Kui kohalik omavalitsus saab töövõimetuspensionit taotluse, peab ta kaaluma kõiki muid toetusvõimalusi, mis on sotsiaalkindlustust käsitlevate õigusaktide raames võimalik.

Kohalik omavalitsus otsustab käsitleda teie toimikut töövõimetuspensionit suhtes kehtivate eeskirjade kohaselt, kui on tõendatud või eriolukorra tõttu on täiesti kindel, et teie töövõimet ei saa parandada aktiivsete tööturumeetmete, rehabilitatsiooni, taastusravi vms abil.

→ Hüvitiste maksmine

Pensioni makstakse iga kuu lõpus. Töövõimetuspensionit ei või maksta enne pensioni määramise otsusele järgneva kuu esimest päeva, kuid seda tuleb maksta hiljemalt selle kuu esimesel päeval, kui pensioni taotluse menetlemisele võtmisest on möödunud kolm kuud.

Üldjuhul makstakse pensioni üksnes Taanis või mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis elavale isikule.

→ Kaebused

Kui te ei ole nõus kohaliku omavalitsuse otsusega teie pensioniõiguste suhtes, võite te otsuse edasi kaevata vastavale sotsiaalkomisjonile (*det sociale nævn*).

Kaebus tuleb esitada nelja nädala jooksul. Vaata ka punkt 2.1.5.

2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised

Igal Taanis elaval isikul on alates 65. (67.) eluaastast õigus saada üldist vanaduspension (folkepension). Isikud, kelle 60. sünnipäev oli 1. juulil 1999 või pärast seda, võivad pensionile jääda 65-aastaselt.

Lisaks on palgatöötajate jaoks olemas kohustuslik täiendav pensioniskeem (ATP).

2.5.1. Üldine vanaduspension (folkepension)

Kõnealusele pensionile on õigus:

- Taani kodanikel;
- palgatöötajatel ja füüsilisest isikust ettevõtjatel, kes on mõne muu Euroopa Liidu liikmesriigi kodanikud;
- muudel välisriigi kodanikel pärast 10 aastat elamist Taanis.

→ Hüvitised

Üldine vanaduspension koosneb põhisummast ja pensionilisast. Põhisumma sõltub asjaomase isiku palgatu- lusest. Pensionilisa suurus sõltub asjaomase isiku ja tema abikaasa/elukaaslase sissetulekutest kokku.

→ Pensioni saamise põhimõtted ja pensioniliigid

Pensioni saamiseks peate te alates 15. eluaastast kuni pensionieani (vastavalt 65 või 67 aastat) olema Taanis elanud vähemalt kolm aastat. Kui te kuulute määruse (EÜ) nr 1408/71 kohaldamisalasse, võite te vastavalt eeskirjadele, mille alusel võib elamisperioodid kokku liita, saada pensioni Taanis siiski pärast üheaastast Taanis elamise perioodi.

Üldisele täispensionile on õigus siis, kui vanuses 15–65(67) on Taanis elatud vähemalt 40 aastat. Kui olete Taanis elanud vähem arv aastaid, on teil õigus osalisele pensionile, mille suurus on 1/40 täispensionist iga aasta kohta, mis on vanuses 15–65 (67) aastat Taanis elatud.

→ Kuidas taotlust esitada?

Pensioni taotluse peate te esitama oma elukohajärgsele kohalikule omavalitsusele. Taotlus tuleb esitada konkreetsetel vormil, mille annab teile kohalik omavalitsus.

→ Hüvitiste maksmine

Pensioni makstakse iga kuu lõpus Maksmine algab taotluse esitamisele järgneva kuu esimesest päevast. Üldjuhul makstakse pensioni üksnes Taanis või mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis elavale isikule.

→ Kaebused

Kui te ei ole nõus kohaliku omavalitsuse otsusega teie pensioniõiguste suhtes, võite te otsuse edasi kaevata

vastavale sotsiaalkomisjonile (*det sociale nævn*). Kaebus tuleb esitada nelja nädala jooksul. Vaata ka punkt 2.1.5.

2.5.2. Palgatöötajate täiendav pensioniskeem (arbejdsmarkedetstillægspension – ATP)

Kõik Taanis töötavad palgatöötajad vanuses 16–66 aastat on hõlmatud täiendava pensioniskeemiga tingimusel, et nad töötavad vähemalt 9 tundi nädalas. Palgatöötajad, kes hakkavad füüsilisest isikust ettevõtjateks, võivad teatavatel tingimustel jääda täiendava pensioniskeemi liikmeks. Sellisel juhul maksavad nad kõik sissemaksed ise. Palgatöötajate täiendavat pensioniskeemi rahastavad ühiselt palgatöötajad ja tööandjad. Tööandjad maksavad 2/3 sissemaksetest ja palgatöötajad 1/3. Tööandja vastutab palgatöötaja sissemaksete kindlipidamise eest.

Täiendava pensioniskeemiga hõlmatud osalise tööajaga töötajad maksavad sissemaksed 2/3 või 1/3 täis- või nullmäärast.

Sissemaksed tehakse ka isikute eest, kes saavad töötutoetust, päevarahasid haiguse või raseduse ja sünnituse eest, töövõimetuspension (mis on määratud pärast 2002. aastat), koolitustoetust (*uddannelsesgodtgjrelse*), täiskasvanute koolitus- või täiendõppetootust (*VEU-godtgjrelse*), puhkusehüvitist, kui asendustöötajaks on võetud tööt (i) *jobsrotationsydelse*), reabilitatsioonitootust, välismaalastele ette nähtud integratsioonihüvitist (*introduktionsydelse*), töötutoetust, mis on ette nähtud isikutele, kes kuuluvad paindliku doteeritava tööhõiveskeemi alla (*ledighedsydelse*), aktiivsete tööturumeetmete hüvitist (*aktiveringsydelse*), otseseid sotsiaaltoetusi (*kontanthjlp*), teenimisvõime kaotuse hüvitist vanematele, kes peavad hoolitsema oma puudega lapse eest (*tabt arbejdsfortjeneste*) jne.

Täiendava pensioniskeemi sissemaksed võivad soovi korral teha isikud, kes saavad pensionieelseid hüvitisi, milleks on osaline pension (*delpension*), pensionieelne toetus isikutele, kes kuuluvad paindliku doteeritava tööhõiveskeemi alla (*fleksydelse*), üleminekutoetus (*overgangsydelse*) ja eelpension (*efterløn*). Soovi korral võivad sissemaksed kõnealusesse skeemi teha ka isikud, kellele töövõimetuspension on määratud enne 2003. aastat. Vabatahtlikult skeemiga liitunud isikud maksavad üldjuhul poole sissemaksetest ise.

→ Vanaduspension maksmine

Palgatöötajate täiendava pensioniskeemi amet maksab eluaegset vanaduspension taotlusel kõige varem alates skeemiga liitunud isiku 65-aastaseks saamisest. Hüvitiste suurus sõltub skeemi liikmeks olemise ajast ning tehtud sissemaksetest. Vanaduspension makstakse tavaliselt igakuise pensionina, kuid väiksema suurusega pensione võidakse maksta ka iga-aastase või ühekordse hüvitisena.

Juhul kui täiendava pensioni taotlus esitatakse pärast 67-aastaseks saamist, tõuseb hüvitise suurus 10 % võrra iga oodatud aasta kohta kuni 70-aastaseks saamiseni. Hüvitiste suurus aga väheneb, kui taotlus esitatakse 65-aastaselt.

➔ Hüvitised surma korral

Palgatöötajate täiendava pensioniskeemi hüvitisi toitja kaotanud isikutele muudeti 2002. aastal.

Skeemiga liitunud isiku surma korral on üldjuhul tema abikaasal/elukaaslasel ja igal alla 21-aastaselt lapsel õigus saada palgatöötajate täiendava pensioniskeemi ametilt ühekordset toetust, tingimusel et surnud isik oli olnud uue skeemi liige vähemalt kaks aastat ja maksnud sisse-makseid kahe täiskohaga töötatud tööaasta eest. Elukaaslane peab olema elukaaslasena registreeritud palgatöötajate täiendava pensioniskeemi ameti juures enne vastava isiku surma. Lisaks peab elukaaslasel olema olnud kaks aastat enne surma surnud isikuga ühine aadress rahvastikuregistris.

Vastavalt uutele eeskirjadele makstakse hüvitisi järgmiselt. Üldjuhul on igal hüvitisõiguslikul toitja kaotanud isikul õigus saada ühekordset hüvitist, mille suurus enne maksude mahaarvestamist on 45 000 Taani krooni. Abikaasale/elukaaslasel makstavad hüvitised sõltuvad skeemis kindlustatud isiku vanusest surma hetkel. Hüvitisi vähendatakse järk-järgult alates 66. eluaastast ning täielikult lõpetatakse maksmine 70-aastaseks saanud isikutele.

Vanade eeskirjade raames saadud õigused säilivad isegi juhul, kui isik oli surnud 70-aastane või üle selle. See tähendab, et abikaasa võib ikkagi saada ühekordset toetust vastavalt vanadele eeskirjadele. Kui toitja kaotanud isikul on õigus saada ühekordset hüvitist nii vana kui ka uue skeemi kohaselt, makstakse talle üksnes neist kahest summast suurem. Vanade eeskirjade kohaselt määratud summad lastele makstakse igale alla 18-aastasele lapsele ning summa arvutatakse välja igal üksikul juhul eraldi.

➔ Kuidas taotlust esitada?

Üldjuhul saavad õigusjärglased automaatselt taotluse palgatöötajate täiendava pensioniskeemi ametilt. Välisriigis viibivad isikud peavad nimetatud ametiga siiski ise kontakti võtma. Taotlus tuleb saata 3. punktis esitatud aadressil (vt *Arbejdsmarkedets Tillægspension*).

Üldjuhul makstakse teile täiendavat pensioni iga kuu eest ette teie pangaarvele, hoiupanka või postitšekina.

Kui te ei ole nõus palgatöötajate täiendava pensioniskeemi ameti (*Arbejdsmarkedets Tillægspension*) otsusega seoses teie liikmelisuse, sisse-maksete või pensioniõigustega, võite te otsuse nelja nädala jooksul edasi kaevata palgatöötajate täiendava skeemi apellatsiooninõukogule (*ATP-Ankenævnet*, vt punkt 3).

2.6. Töötushüvitised

Vastupidiselt kõikidele muudele sotsiaalkindlustusliikidele on töötuskindlustus vabatahtlik. Töötuskindlustuskassad (*arbejdsløshedskasserne*) on seotud ametiühingutega ja need on korraldatud erialasektori poolt. Praegu on kõnealuseid kassasid 35, millest kaks on füüsilisest isikust ettevõtjate jaoks. Üks palgatöötajate töötuskindlustuskassa on valdkondadevaheline kassa.

Kui te olete töötuskindlustuskassa liige mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, peate Taanis töötamise alustamise korral siiski liituma teie erialasektori poolt heaks kiidetud kassaga. Kui te seda ei tee, siis teil ei ole õigus saada Taani töötuskindlustushüvitisi. Te võite ka liituda valdkondadevahelise töötuskindlustuskassaga. Kui te ei ole palgatöötaja, võite te liituda füüsilisest isikust ettevõtjatele ettenähtud kassaga.

Et teada saada, milline heakskiidetud kassa hõlmab teie erialasektorit, pöörduge töö keskasutuse poole (*Arbejdsdirektoratet*, vt punkt 3).

➔ Kes võib olla kindlustatud?

Töötuskindlustuskassaga võivad liituda Taanis elavad isikud vanuses 16–63 aastat. Selleks peab huvitatud isik töendama, et vahetult enne liitumist vastas ta ühele järgmistest tingimustest:

- töötas palgatöötajana kassa poolt kaetud erialal;
- on läbinud vähemalt 18-kuulise erialakoolituse või põhierialakoolitust käsitleva seadusega kooskõlas oleva koolituse (sellisel juhul võib huvitatud isik liituda kassaga ja omada toetusõigust üks kuu pärast koolituse läbimist).
- töötas füüsilisest isikust ettevõtjana;
- osales oma füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva abikaasa töös;
- on läbinud ajateenistuse;
- töötas riigiteenistujana, nt linnapeana, volikogu liikmena või oli mõne töökomisjoni esimees, või parlamendi-, valitsusliige või Euroopa Parlamendi liige.

Liituda võib kindlustusega kas täiskindlustuse või osalise kindlustuse raames ning liitunud isik peab maksma töötuskindlustusmaksid.

➔ Töötuskindlustustoetuse (*arbejdsløshedsdagpenge*) suurus

Toetussumma moodustab 90 % eelnenud töö sissetulekust, kusjuures ülemmäär 2000. aastal oli 570 Taani krooni päevas või 2850 Taani krooni nädalas. Osalise kindlustusega isikute puhul oli 2000. aastal toetuse suurus kuni 2/3 täistoetusest ehk 380 Taani krooni päevas või 1900 Taani krooni nädalas.

Väiksemat määra, milleks on 82 % maksimumsummast, kohaldatakse isikute suhtes, kes on kindlustusega liitunud kutsealase koolituse alusel ning kellel ei ole koolitusele järgnenud 12 nädala jooksul saadud piisavat tööstaaži.

Füüsilisest isikust ettevõtjate puhul arvutatakse toetuse suurus üldjuhul töötusele eelnenud viie aasta hulgast kahe parima aasta jooksul kutsealasest tegevusest saadud keskmise sissetuleku põhjal.

➔ Tingimused, millele peab vastama

Töötutoetuse saamiseks peate te olema töötu, registreeritud töötajana riikliku tööturuasutuse (*Arbejdsformidlingen – AF*) juures, te peate aktiivselt tööd otsima ning olema valmis tööturule asuma.

Üldjuhul on õigus toetusele, kui olete heakskiidetud töötukindlustuskassa liige olnud vähemalt ühe aasta. Lisaks peate te olema esmakordse taotluse esitamise ajaks töötanud eelmise kolme aasta jooksul palgatöötajana tavapärase täisajaga (üldjuhul 37 tundi nädalas) vastavas sektoris vähemalt 52 nädalat või tegutsenud füüsilisest isikust ettevõtjana täiskohaga samaväärse aja jooksul.

Tingimustele vastav kindlustusega liitunud isik võib töötutoetust saada nelja aasta jooksul, mis on jagatud ühe aasta pikkuseks toetusperioodiks (*dagpengeperiode*) ning kolme aasta pikkuseks aktiivsete tööturumeetmete perioodiks (*aktivperiode*).

Alla 25-aastaste noorte puhul kestab toetusperiood kuus kuud ning aktiivsete tööturumeetmete periood 3,5 aastat. 60-aastaseks saanud kindlustatud isik saab töötutoetust üksnes kuni 2,5 aasta jooksul.

Mõnes muus liikmesriigis täidetud kindlustusstaaži ja/või teenistusstaaži võidakse teataval tingimustel arvesse võtta hüvitiste (sealhulgas eelpension – *efterløn*) saamise õiguse tingimustele vastamise kindlakstegemisel.

➔ Eelpension töötuskindlustuse korral (*efterløn*)

Töötuskindlustuskassaga liitunud palgatöötajatel ja füüsilisest isikust ettevõtjatel vanuses 60–65 aastat on õigus saada eelpensioni sõltumata sellest, kas nad töötavad või mitte.

Kindlustusega liitunud isik peab elama Taanis, Gröönimaal, Fääri saartel või mõnes muus Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis ning ta peab üldjuhul olema viimastest 30 aastast töötuskindlustuskassa liige vähemalt 25 aastat. Lisaks peab ta selle perioodi jooksul olema teinud sissemakseid eelpensioni jaoks ning tal peab eelpensionile ülemineku ajal olema õigus töötutoetusele.

Lisateabe saamiseks antud teemal pöörduge töökesk-
asutuse (*Arbejdsdirektoratet*) poole.

- Kaebused

Töötuskindlustuskassa otsused seoses liitumisega, toetustega jne võib nelja nädala jooksul edasi kaevata töötuskindlustuse keskasutuse (*Arbejdsløshedsforsikringen*) vastutavale isikule. Viimase tehtud otsused võib sama tähtaja jooksul edasi kaevata tööturuameti apellatsiooninõukogule (*Arbejdsmarkedets Ankenævnet*, vt 3. punktis esitatud aadresside nimekirja).

2.7. Eelpensionihüvitised

Ei kohaldata. Seadusega ei ole üleminekupensioni ette nähtud.

2.8. Pereküvitised

Lapsetoetusi (*børnefamilieydelse*) makstakse kõigile alla 18-aastastele lastele. Lapsetoetuste jaoks on kolm määra: lapsed vanuses kuni 3 aastat, lapsed vanuses 3–7 aastat ja lapsed vanuses 7–18 aastat. Teataval juhul võib teil olla õigus saada ühte või mitut liiki peretoetusi (*børnetilskud*).

Üldisi peretoetusi (*ordinært børnetilskud*) määratakse üksikvanemaga perekonna laste puhul ja kahe vanemaga perekonnale, kes saavad üldist vanaduspensioni või töövõimetuspensioni. Laste vanusepiirang on 18 aastat. Täiendavaid peretoetusi (*ekstra børnetilskud*) makstakse üksikvanematele, kelle lapsed saavad üldist peretoetust. Lapsevanemale makstakse üksnes ühte täiendavat peretoetust sõltumata laste arvust.

Perede eritoetust (*særligt børnetilskud*) makstakse üksikvanemaga perekondadele ja orbudele või juhul kui vähemalt üks vanematest saab üldist vanaduspensioni või töövõimetuspensioni. Perede eritoetust võib maksta lisaks üldisele peretoetusele ja täiendavale peretoetusele. Laste vanusepiirang on 18 aastat.

➔ Tingimused, millele peab vastama

Lapse- ja peretoetuste saamiseks peate te vastama järgmistele tingimustele:

- laps peab elama Taanis;
- laps peab olema vallaline;
- laps ei tohi olla sotsiaalabiskeemi raames hooldamisel väljaspool kodu või saada toimetulekuhüvitisi avalikelt ametiasutustelt.

Lapsetoetuse saamiseks peab olema täidetud lisatingimus: isik, kellel on lapsehooldusõigus, peab olema Taanis täielikult tulumaksukohuslane.

Lisatingimus peretoetuse saamiseks on, et laps ja lapsevanem, kellel on lapse suhtes vanemlikud õigused, peab olema Taani kodakondsusega või olema eelnenud aastal

elanud Taanis. Eritoetuse saamiseks peab ta olema Taanis elanud kolme viimase aasta jooksul.

Kui ühenduse õigusaktidega seda nõutakse, tehakse tulumaksudohustuse, kodakondsuse ja Taanis elamise tingimuse suhtes erand.

Kui teie lapsed elavad mõnes muus liikmesriigis, kuid teie töötate palgatöötajana või füüsilisest isikust ettevõtjana Taanis, on teil õigus Taani lapsetoetustele ja, kui see on kohaldatav, ka Taani peretoetustele. Kui aga üks lapsevanem töötab laste elukohariigis, peab peretoetusi maksma see liikmesriik. Kui teie lapsed ei ela Taanis, saate te elukohajärgselt kohalikult omavalitsuselt vormi E401 (tõend perekonnaliikmete kohta), mis tuleb kinnitada rahvastikuregistris või teie elukohariigi samaväärses asutuses. Kõnealust tõendit tuleb uuendada igal aastal.

→ Kuidas peretoetusi saada?

Lapse- ja peretoetusi makstakse iga kvartali eest ette. Need makstakse emale. Lapsetoetusi maksab tolli- ja maksuamet (*Told- og Skattestyrelsen*), peretoetusi aga maksab kohalik omavalitsus.

Üldiselt makstakse lapsetoetusi ja perede eritoetusi automaatselt, seega ei ole selleks taotlust vaja esitada. Täiendava peretoetust ja üldist peretoetust üksikvanemaga

perekondade laste korral makstakse üksnes taotluse esitamisel kohalikule omavalitsusele.

→ Kaebused

Kui te ei ole nõus kohaliku omavalitsuse otsusega lapse- või peretoetuste kohta, võite otsuse edasi kaevata sotsiaalkomisjonile (*det sociale nævn*), mis on iga osakonna juures. Otsused tulumaksu maksmise tingimuse kohta kuuluvad siiski hüvitist saava isiku elukohajärgse tolli- ja maksuameti pädevusse. Kaebused sellega seotud otsuste kohta tuleb esitada tolli- ja maksuametile (*Told- og Skattestyrelsen*). Mõlemal juhul tuleb kaebused esitada nelja nädala jooksul.

2.9. Mitteosamakselised rahalised erihüvitised

→ Eluasemetoetus pensionäridele

Eluasemetoetust võidakse maksta pensionäridele, kelle alaline elukoht on Taanis ja kes kasutavad elukohta Taanis põhielukohana. Elukohas peab tingimata olema köök. Eluasemetoetuse suurus sõltub leibkonna sissetulekust. Toetustaotlus esitatakse elukohajärgsele kohalikule omavalitsusele.

Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed

ITaani põhiliste sotsiaalkindlustusasutuste aadresside nimekiri:

- ➔ Tööturuameti apellatsiooninõukogu
(Arbejdsmarkedets Ankenævnet)

Amaliegade 25
Postboks 9080
1022 København K
<http://www.ama.dk>
- ➔ Sotsiaalkindlustuse keskasutus
(Den Sociale Sikringsstyrelse)

Landemærket 11
1119 København K
<http://www.dss.dk>
- ➔ Palgatöötajate täiendava pensioniskeemi
apellatsiooninõukogu
[Ankenævnet for Arbejdsmarkedets
Tillægspension (ATP)]
Ved stranden 8
1061 København K
- ➔ Töö keskasutus
(Arbejdsdirektoratet)

Stormgade 10
Postboks 1103
1009 København K
<http://www.adir.dk>
- ➔ Palgatöötajate täiendava pensioniskeemi amet
[Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP)]
Kongens Vænge 8
3400 Hillerød
<http://www.atp.dk>
- ➔ Sotsiaalministeerium
(Socialministeriet)

Holmens Kanal 22
1060 København K
<http://www.social.dk>
- ➔ Tööõnnetuste ja kutsehaiguste amet
(Arbejdsskadestyrelsen)

Æbeløgade 1
2100 København Ø
<http://www.ask.dk>
- ➔ Sise- ja tervishoiu ministeerium
(Indenrigs- og Sundhedsministeriet)

Slotsholmsgade 10-12
1216 København K
<http://www.im.dk>
- ➔ Sissemaksete keskbüroo
(Skat, Hovedcentret)

Østbanegade 123
2100 København Ø
<http://www.skat.dk>
- ➔ Sotsiaalkindlustuse apellatsiooninõukogu
(Ankestyrelsen)

Amaliegade 25
Postboks 9080
1022 København K
<http://www.ast.dk>

Euroopa Komisjon

**Liikuvus Euroopas (Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)
Sotsiaalkindlustusõigused Taanis – Seisuga 3. märts 2006**

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2009 – 17 lk – 21 x 29,7cm

ISBN 92-79-043961-X

Kuidas ELi trükiseid tellida?

Väljaannete talituse trükiseid saab tellida veebipõhisest raamatupoest EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>) või Teie valitud müügiesindusest.

Meie ülemaailmse müügivõrgu kõikide esinduste nimekirja tellimiseks saatke faks numbril (+352) 2929 42 758.

http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/publications_en.htm

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi **trükiseid** saab alla laadida aadressilt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/index_en.cfm

Kasutajaks saab registreeruda tasuta aadressil:

http://ec.europa.eu/employment_social/sagapLink/dspSubscribe.do?lang=en

ESmail, on tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi elektrooniline teabeleht.

Tellida saab veebilehelt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/news/esmail_en.cfm

<http://ec.europa.eu/social>

ISBN 92-79-03961-X

9 789279 039614